

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieo-opm.com/>

AGENDA

Emission de ràdio

Cada dimars, de **19h00** a **20h00** - *Era votz dera montanha*, sus Ràdio Coserans 94.7 FM

Corses d'occitan

Les corses d'occitan per adultes debutants e confirmats tornan prene a Pàmias, Foish, L'Avelhanet, Sent Joan del Falgar, Sent Guirong !!

Entresenhas al 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Acamps

07 e 21/10/2021 a **20h30** a Pàmias (Espaci occitan) – Acamp del Cercle occitan Prosper Estieu. Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

Animacions

02/10/2021 a **10h00** a Carbona (sala Laveran) – Presentacion del libre "Marcovaldo o las sasons en vila" d'Italo Calvino per Miquèl Pedussaud, autor de la revirada en occitan seguida d'un aperitiu partejat. Pass sanitari obligatòri. Contacte : 05.61.87.08.27 (Cercle occitan de Carbona).

22/10/2021 a **18h30** a Pàmias (Espaci occitan) - *Les divendres de l'Espaci occitan* : Afo-gassets e trufariás - Presentacion istorica e gastronomica per Mirelha Braç. Entrada liura. Pass sanitari obligatòri. Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Del 22/10 al 19/11/2021 als Pujòls (Biblioteca) dins l'encastre del Festenal occitan de Pàmias - Mòstra « Henri de Toulouse-Lautrec/Joan Bodon : Las filhas ». Estrena lo **29/10** a **18h30**. Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr.

23/10/2021 de **14h** a **17h00** a Foish (sala d'exposicion del Centre Cultural) - Estagi de musica totis instruments amb Rémi Geffroy sus inscripcion : 10€ limitat a 25 personas. (mandar lo pagament a Maison des Associations 1 Bd de l'Ariège 09000 FOIX). A **21h** - Bal tradicional (sala I. Sandy del Centre cultural) amb Lore Puech, Miqueu Montanero e Rémi Geffroy. Entrada : 8€. Pass sanitari obligatòri. Entresenhas e reservacions : 06.74.91.83.07

29/10/2021 a **20h30** a Sant Pèire (Fogal rural) - Pèca de teatre en occitan « La sopa de piston » pels Galejaires. jostitrada en francés. Entrada : 5€. Pass sanitari obligatòri. Contacte : ieo09@orange.fr o 05.81.06.03.88

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Cars amics,

Ara sabèm que nos podèm tornar acampar, amb encara per un moment las constrentas vengudas costumieras, ja que dins Ariège semblariá que le virus se passegèsse plan coma cal. Poirem tornar als corses lèu lèu, mas caldrà que les participants se provesiguèsson del pass sanitari. Espèri plan que seretz nombroses per tornar prene le camin dels corses que Camilha Bilhac, la nòstra professora vos'n farà la tièra dins pauc de temps.

Pauc a pauc doncas, tornan las activitats dels cercles e aquelas de l'IEO departamental :

Le primier « Divendres » de l'Espaci Occitan se debanèt a Pàmias fin de setembre dins aquelas condicions e me pensi qu'es estat un plaser vertadièr per totes de se tornar trobar en « presencial » per escotar le conferencièr, Miquèl Pedussaud, nos parlar de son trabalh de traduccion e de las dificultats encontradas per revirar tèxtes en occitan.

Espèri que seretz fôrça le 22 d'octobre per venir escotar Mirèlha Braç nos parlar de cosina o encara Giraud Delbès nos contar « Mots d'òc, mots d'ici ». Aquelas intervencions son prepausadas per l'IEO regional e permeton a d'autors occitans de rescontrar monde e d'escambiar amb de publics diversés.

Aquela passa de crisi sanitària vegèt tanben la represa de trabalh d'edicion de l'IEO d'Ariège amb la parucion fa pauc del *Loís Delbosc* de Robèrt Dupont e lèu del *Diccionari toponimic d'Ariège* de Patrici Pojada que podètz participar a la soscripcion de sosten ducas fin d'octobre. « Una òbra, coma ac podètz legir sul *Jornalet*, que tapa un void ja que i aviá pas cap de trabalh recent sus la toponimia de las comunas del Comtat de Foish ».

Le 17 d'octobre dins Garona-Nauta se tendrà l'amassada generala de l'IEO federal, amassada importanta ja qu'ongan es electiva e que nos caldrà elegir una còla novèla capabla de nos representar, de portar al nivèl nacional las nòstras reivindicacions e de restablir la comunicacion e les ligams amb las seccions regionalas, ligams que se son un pauc destibats amb le temps. Un trabalh d'importància, ac

vesètz, que farà mestièr la mobilizacion de totes se volèm assegurar l'avenidor de la lenga nòstra. Cal pas desbrembar que l'IEO, es una federacion presenta suls territòris occitans totes e que fa dempuèi sa creacion en 1945, un trabalh remirable per l'ensenhament, l'animacion culturala, l'edicion, la recèrca, la socializacion de la lenga...

L'IEO demòra uèi encara e mai que jamai, una de las aisinas màgers per la defensa de l'occitan, nos'n podèm pas passar!

Solide, la situacion de uèi es pas aisida, mas jamai ac es pas estada pels occitans. De trabalh ne demòra, mas ne soi segura, trobarem amassa les mejans per contunhar l'aventura e coma ac disiá l'Eric Fraj fa temps : « *Aquela Occitania, acabarem per la far* ».

Sufis de demorar fisèls al nòstre ideal, atal entre totes farem tot.

Annia Wolf

Istòrias del temps passat d'Alan Vidal

La caça

Le pus fòrt de l'estiu e las vacances s'estiravan quand la caça dubriá fin d'agost, le dissabte de la fèsta de Pàmias. Gaireben cada familha aviá almens un caçaire ; s'i ajustavan les "estrangièrs" que venián de las vilas. Tot aquel monde, sustot per l'obertura, a punta de jorn, cap a cinc oras (sièis oras d'ara), amb lors gosses que gonidavan de contentament despertavan le vilatge.

En pus que portèsse un pauc de carn fresca al manjar de cada jorn, la caça èra tanben una passion. Plan temps abans que dubrisquèsse, les caçaires avián ja apreatat la sason. En segant o en dalhant, en secret, avián ja avisat una lèbre o qualques perdigals. En gardant les tropèls avián sortit les gosses de caça pels restolhs, per lor endurcir las patas e lor fèr flainar qualques catlas. Avián netejat de pròche e graissat amb òli fin, le fusilh. E d'unis avián margat lors cartochas, per estalviar qualque sòu. E avián pas desbrenbat de crompar le permés per la fièira o le mercat de Pàmias.

Per la tenguda cap de chichís, coma les caçaires de vuèi que semblan soldats en guèrra. Gardavan les vestits e las bòtas de cada jorn mas se cargavan un carnièr e una cartochièra ont enrengavan las municions segon la grossor dels plombs. E mès s'encontrèsse d'unes vièlhs a un sol còp, les fusilhs modèrnes èran totes a dos còps.

La caça amusava la contrada, ne cambiava le monotòn anar. Se sabiá qu'un tal, menava la lèbre al camp de l'orme e qu'èstre, un malaigit, malgrat dos pets aviá mancat un lapin a la vinha de Lansac. E quin polit pasatemp pel pastre perdut dins sos compasses, que posquèsse encontrar qualqu'un per poder charrar un pauqueton.

La caça aviá sos bruchs, las petaradas dels fusilhs, les crits dels caçaires, les jaupadisses dels gosses. Les gosses "corrents" le nas pel sòl e la coa quilhada donavan al darrèr d'una lèbre ; s'ausissiá un jaupadís caracteristic, assordit, interromput qu'indicava a son mèstre la flaina d'una lèbre. Per contra les gosses d'arrèst solitari caçavan la pluma en silenci, sustot las catlas amagadas pels restolhs.

Per vrespadas caudassas de setembre cap a miègjorn, caçaires de la vila se venián recaptar a l'ombra dels ormes. I manjavan un brave mossèc, bevián vin, fasián un polit sòm e i demoravan le temps que tombèsse la calor per tornar caçar duscas que s'amaguèsse le solelh. Èra l'escasença de discutir amb elis, de se plànher del calimàs, d'una caça miserable, dels gosses que perdián las flainas...

En gardant le bestial, les mainatges contents de trobar cartochas voidas las metián al cap d'un bròc e jogavan als caçaires. E òc, a l'epòca les estuges se daissavan pel sòl ont qué siá !

A la sason se podiá caçar, cada jorn e pertot, levat pròche dels ostales o dels tropèls. Tot se passava plan, les caçaires (sovent a l'encòp païsans) respectavan las recòltas sustot las vinhas e las mongièras.

Las nuèits d'ivèrn, l'empresa de la caça se perlongava encara amb istòrias, vertadièras o pas, que mancavan pas d'avivar las velhadas.

Sovenètz-vos tanben dels relats de caça que contava le regretat Andrieu Colosetti dins son libre, *De Cantabosiga e d'endacòm mai* totjorn en venda a l'IEO d'Arièja.

Un esmiralh....fantastic !!!!

Francís que nesquèc en Garona-Nauta, dins las annadas cinquanta, en una maison en quälque lòc ai-shús la rota del còl del Solòr. Que passèc aquí una enfança sense tròp de problèmas, entrò que, a l'adolescença, se n'anèssa trabalhar coma aprentís damb un mecanicièn de bicicletas.

Un òme que'l merquèc plan, san pair le vielh, Jan-Marí. Una persona ruda, qu'agèc un vida dificila. Que fic la Grana Guèrra, e que reussic a tornar'n entièr. Aquí que's maridèc, e le coble qu'agèc tres dròlles. E que calguèc que tornèssa partir en Quaranta, urosament per pauc de temps.

Dels filhs, que'n perguèc le primèr de malautia. Le segond que fuc mobilizat, pueish que desertèc. E, tant lèu arribat a casa, san pair que li diguèc de se n'anar al maquis, perqué qu'avian un vesin milicien qu'ac susvelhava tot.

Las causas non punhèren cap a precisar's. L'endemàn, la poliça qu'arribèc, e que comencèren de malmenar Jan-Marí. Coma non volia parlar, que'l tabassèren, trincat-li las maishèlas, entr'auta causa. Le noste òme que non monèc cap. En tot véser que non'n podian fèr fièl, qu'arrosseguèren la sèva femna defòra, e que li tirèren una bala al cap, aquí, dejós les sèvis güelhs !!

Eimagenatz-vos le sèu desesper ! Mes degun que non sapièc cap ça ont èra le sèu dròlle. E la vida que contunhèc, amb la pena. Just abans la Liberacion, les Alemands que trobèren le sèu filh, e que'l fusilhèren còp sec. Macat per tot aquò, que calguèc que Jan-Marí seguesca sa vida, andà eilevar le tresième, mès joés. Temps après aqueste que's maridèc, e qu'agèren le noste Francís. Mes jamès le pair que non se'n remetèc cap complètament.

Las annadas passant, que's tornèc a trobar una companha, e que decidèren de fòranisar devèrs Tolosa. Que's compèren una maison, amb chiu de terrèn, al quartièr de Jolimont. En aquel moment, que i demorava encara tralhas de campanha.

E le noste òme que's fic seguir las tres crabas e le boc que li demoravan. Le vielh que l's i avia bastit una cabana al fons de l'òrt, e qu'anava fèr pèisher le tropèl al cap del prat d'en faç. And'aquò que calia traversar le colidòr de casa, doncas barrar totas las autas pòrtas, que non se'n vengan en una pèça auta ! E coma le sòl èra dalat, les passes que retronian coma s'un brave escabòt fasia le camin. Eimagenatz-vos le tablèu... Quin ram-balh !

Francís, le felen, que's fasia granet, e qu'anava passar una partida de las granas vacances en çò de Jan-Marí. E qu'assistava en aquel rituel. Mes que non vesia cap arrès de la scèna, pusqu'èra barrat dedens la sèva cramba. La curiosetat ajudant, un dia que decidèc de's mirar aquela caravana, sense rènder's compte del dangèr.

A l'ora dita, san pair le vielh que cridèc coma d'abetuda : « Las crabas ! » E tot que's devia tampar. Mes pas aqueste còp. Le joés que deishèc la pòrta entredubèrta...

Las crabas que passèren normalament. Mes le boc, un animalàs dels mès polidis, amb un parelh de còrnas enredortoladas, e un güelh plan aguisat, que s'avisèc qu'una pèça que badava, e que i avia dedens quicòm que lusia !

Aquò non li agradèc pas ! Que fotèc un brave patac a la pòrta. Francís que's trobèc de patas amont per derrèr, urosament. E aquel boc enferonit que vic en faç, dedens l'esmiralh de l'armari, un concurrent dels mès tauridors ! E aquí, avança, patac ! recuola, avança, patac ! E atal entrò que la glaça fusa a micas e cap mès d'enemic a portada ! Alavetz, la nosta bèstia qu'abandonèc le combat, e que tornèc a préner le camin abetual, en tot alendant fòrt, e plan fièr del sèu esplet !

Non vos disi cap la colèra del vielh ! La bèstia que's prenguèc un brave còp de baston, mes sustot Francís, non encara remetut d'una paura parelha, que's fic cantar las catalinas ! Diu que'm damne, non li manquèc arrès, ja vos ac prometi ! A tal punt qu'aué, a soassanta ans passadis, que se'n bremba encara coma s'èra ger ! Vòls-t'i jogar que non s'i tornèc !

Crida

Sèm totjorn a la cèrca de voluntaris per escriure cronicas en occitan per *La Despacha del Miègjorn*.
Mai d'entresenhas al 05.81.06.03.88 o a ie009@orange.fr

DICTIONNAIRE TOPONYMIQUE DE L'ARIÈGE
Noms de communes, lieux-dits, montagnes, rivières et pays
de Patrici Pojada

Destinat a un public grand, qu'aqueste obratge ofrisca un recuèlh de las formas ancianas del nom de cada comuna mas tanben d'unes masatges, noms de montanha, rius e païses (Coserans, Savartés, etc.) n'es un interès màger coma o es que ne sintetize e discutisca las ipotèsis etimologicas, e, al lum de tot aquò, que prepausa una forma grafica occitana que pòsca, al còp, tenir compte de l'istòria del nom del lòc e s'adaptar a la realitat locala.

L'obratge se duèrp per una introduccion que presenta los enjòcs de la toponimia e los problèmas que pausa. Tanplan compren la lista de las fonts e de la bibliografia utilizadas que constituïsson un vertadièr instrument de trabalh pel lector. Lo libre es completat de biais util per un glossari dels tèrmes lingüistics emplegats dins las fichas dels toponims estudiats.

En soscripcion al prètz de 20 € fins al 31 d'octobre de 2021 (prètz de venda après soscripcion : 25 €).

Nombre d'exemplars : ..... x 20 € = ... € (retrait sus plaça a l'IEO Arièja)

Nombre d'exemplars : ..... x 25 € = ... € (mandat per La Pòsta)

Nom : ..... Nom pichon : .....

Adreça postala : .....

Adreça electronica : .....@.....

Telefòn : .....

Mandar lo bulletin de soscripcion e lo chèc a :
 IEO-Arièja – 11 rue Henri Fabre – 09100 Pamiers

Tel : 05.81.06.03.88

Email : ieo09@orange.fr

<http://arieja.ieo-opm.com/>

Es tanben possible de soscriure per HelloAsso :

<https://www.helloasso.com/associations/ieo-arieja/collectes/dictionnaire-toponymique-de-l-ariege-patrici-pojada>

Soscripcion
La vida - CD dels 50 ans de cançon d'Eric Fraj

CD doble titolat **La vida** en collaboracion amb lo CAMOM e Tròba Vox : 32 cançons (30 ineditas) tiradas dels concèrts **RdV** e **La vida**, o mai ancianas o mai recentas. En occitan, catalan, castelhan o francés. Amb d'artistas de tria coma **Daidièr Mir**, **Morgan Astruc**, **Mingo Josserand**, **Thierry Roques**, **Clairveau Ramsamy**, **Hervé Chiquet**, **Simon Portefaix**, e de segur **Guillaume López**.

adreça electronica : ericfracj@hotmail.fr site : www.ericfracj.com

Per soscriure, doas possibilitats :

- siá comandar lo doble CD sol per 20 € e lo reçaupretz a sa sortida ;

- siá comandar per 50 € lo CD + un monotip format 30 x 40cm a l'òli sus papièr (gravadura manuala), unic e signat de **Mir**, l'artista que realiza la jaqueta de l'album. Recebretz lo monotip – non encadrat – tre comanda passada. Atencion ! Lo monotip rebut serà forçadament diferent del de la jaqueta, es una pèca unica !

Bon de comanda d'enviar a :

Eric Fraj

4 carrièra/rue Saint-Laurenç - 31390 Carbona/Carbonne

Nom : ..... Prenom : .....

Adreça : .....

Tel. (cosselhat) .....

Mail (cosselhat) .....@.....

Comandi : ..... exemplar(s) de « La vida » 20 € x ..... = ...

Comandi : .....exemplar(s) de « La vida » + un monotipe de Mir 50 € x ..... = ...

Chèc a l'òrdre d'Eric Fraj. Possibilitat de pagar per virament bancari en mandar un corric a ericfracj@hotmail.fr

